ובלבד שלא יערים. פרש"י בשתי קדרות שיאמר אני צריך להזמין אורחים או יבאו לי אורחים אבל בקדרה אחת מותר להעריס ולהרבות דהא חזינן לעיל דאפי' מיום טוב לחברו שרי בכך ואם תאמר מאי שנא מהיא דרב אדא דמעריס ומלח גרמא גרמא וי"ל דשאני התם דהוי עבוד אוכלין בעלמא ומשום שמחת יום טוב התירו[א] דאי לאו הכי חייש שמא יסריח הבשר וממנע ולא שחיט אבל הכא מיירי בבשול דחמור וגם היה יכול לעשות תקנה על ידי עירובי תבשילין[ב] מבעוד יום[ג]:

על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שב"ש אומרים שני תבשילין. ודג וביצה שעליו אינו משוב אלא תבשיל אחד וב"ה אומרים תבשיל אחד כלומר תבשיל אחד כי האי גוונא כגון דג וביצה שעליו משוב שני תבשילין וקשה לישנא לא משמע הכי לכך נראה לי דגרס אפכא[פ] ב"ש אומרים תבשיל אחד פירוש דג וביצה שעליו אינו משוב אלא תבשיל אחד וצריך עוד תבשיל אחר ובית הלל אומרים שני תבשילין פירוש דג וביצה שעליו משוב שני תבשילין:

אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה. פירש רש"י ואליבא דבית הלל דקאמר תבשיל אחד ואר"ת דלאפיה צריך לערב גם בפת ואינו יכול לאפות על ערוב תבשיל[ג] אחד דהא קיימא לן כרבי אליעזר דאמר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מדקא מייתי סתמא דגמ' כוותיה לעיל[ד] ברישא פרקין דקאמר ותנא מייתי לה מהכא והא דקאמרי ב"ה לעיל מניח אדם ערוב תבשיל אחד ועושה בו כל צרכו קאי אמאי דקאמר בית שמאי אין טומנין את החמין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מבעוד יום וכו' וסברי דאפי' בשלשה תבשילין צריך שיהא לכל אחד ואחד כגנדו ועל זה קא מיירי ב"ה ואמרי דעל תבשיל אחד עושה בו כל צרכו כלומר כל מיני תבשילין כגון חמין וכיוצא בו והא דקאמר אביי לא שנו אלא תבשיל לגבי דרבי אליעזר משום דרבי אליעזר שמותי הוא ורבי יהושע פליג עליה בירושלמי ואמר אופין ומבשלין על המבושל ומ"מ אור"י לא מלאני לבי לעבור על דברי דודי וצריך שני תבשילין פת ותבשיל וכן עמא דבר[ק]:

ואי איתא ליתני עבר ואפה מותר אמר רב אדא בר מתנה תנא תקנתא דהיתרא קתני תקנתא דאסורא לא קתני ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין [א]ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו אכלו עד שלא אפה עד[ו] שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו אבל מבשל הוא ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת ובלבד שלא יערים [ב]ואם הערים אסור אמר רב אשי הערמה קא אמרת שאני הערמה דאחמירו בה רבנן טפי ממזיד רב נחמן בר יצחק אמר הא מני חנניה היא ואליבא דבית שמאי דתניא[ג] חנניה אומר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת ואין מבשלין אא"כ ערב בתבשיל ואין טומנין אלא אם כן היו חמין טמונין מערב יום טוב ובית הלל אומרים מערב בתבשיל אחד ועושה בו כל צרכו[ד] (תנן) [ג]המעשר פירותיו בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל לא צריכא דאית ליה פירי אחריני ת"ש [ד]המטביל כליו בשבת בשוגג ישתמש בהן במזיד לא ישתמש בהן לא צריכא דאית ליה מאני אחריני א"נ אפשר בשאלה ת"ש [ה]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל אסורא דשבת שאני: בית שמאי אומרים שני תבשילין: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא[ו] אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שב"ש אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושוין שאם פרפר ביצה ונתן לתוך הדג או שרסק קפלוטות ונתן לתוך הדג שהן שני תבשילין אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דב"ה: אכלו או שאבד הרי זה לא יבשל עליו וכו': אמר אביי נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר: **מתני'** חל להיות אחר השבת בית שמאי אומרים מטבילין את הכל מלפני השבת וב"ה אומרים כלים מלפני השבת [ח]ואדם בשבת ושוין [ט]שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין [י]ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה: **גמ'** דכולי עלמא מיהת כלי בשבת לא מאי טעמא אמר רבה [כ]גזרה שמא טבילה בין אדם בין כלים: **מלפני השבת.** דקי"ל בר"ה (דף טז:) חייב אדם לטהר את עצמו ברגל דכתיב ובנבלתם לא תגעו (ויקרא יא) ומוקים לה ברגל הלכך יטבול מערב שבת דאסור להטביל בשבת וביו"ט: **וכיון הכא אומרים כו'.** והא דנקט שבת רבותא אשמועינן לב"ה דאפי' בשבת שרו באדם ובגמרא מפרש מאי טעמא דכלים אסוריס: **ושוין שמשיקין את המים.** מי שיש לו מים יפין לשתות ונטמאו ממלא מהן כלי אבן ונותנם במקוה מים מלוחים עד שמשיק מים למים ונמצאו אלו זרועים ומחוברים למי המקוה ובטלי אגבייהו וטהרו. ואין עוד טהרה במקוה לכל אוכל ומשקה אלא למים ולא בתורת טבילה אלא בתורת זריעה כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף לד:): **אבל לא מטבילין.** בגמרא[כא] מפרש שאין נותנין אותן בכלי עץ טמא הצריך טבילה להשיקן בו כדי להעלות טבילה לכלי אגב השקת המים: **ומטבילין מגב לגב.** ביום טוב: **ומחבורה לחבורה.** בגמרא[כב] מפרש לה: **גמ' ויעבירנו**

ואי איתא. דעבר ואפה מותר מכדי תנא תקנתא קא מהדר נתני נמי הך תקנתא בהדי הך דמקנה קמתו: **תקנתא דהיתרא.** העשויה בהיתר: **שלא יערים.** לאחר שבשל לצורך[ב] לומר עוד אני צריך להזמין אורחים ויבשל תבשילין אחרים ויותירם לשבת אבל בקדרה אחת אם ירבה לשבת הא אמר דאפי' לחול שרי כדלעיל[ג] ממלאה אשה קדרה בשר ואע"פ שאינה צריכה אלא לאחיכה אחת: **ואם הערים אסור.** לאכול דאחמור רבנן בהא מילתא שלא לעקור תורת עירוב. ולא דמי להערמה[ד] דרב דאדה בר אהבה דמלא גרמא גרמא דאין עבוד באוכלין[ה] ואי משום טרחא הא עדיפא דלמא חס שלא יסריח הבשר וממנע ולא שחיט וקס"ד דהוא הדין לעבר ואפה: **שאני הערמה כו'.** לעולם עבר ואפה מותר והערמה אינה דאין לכאן דשאני הערמה ממזיד דאיכא למימר אחמור בה רבנן בהערמה טפי ממזיד דאלו מזיד רשע הוא לעבור על דברי חכמים ואין אחרים למדים הימנו והוא עצמו משים אל לבו ושב הלכך לא מעקרא תורת עירוב אבל מעריס סבור לעשות בהיתר הלכך לא ישיב אל לבו לחזור בו ואחרים למדין הימנו ומעקרא תורת עירוב הלכך קנסוהו רבנן: **הא מני.** דקתני אם הערים אסור: **חנניה היא.** דשמעינן ליה דמחמיר בעירובי תבשילין ואליבא דבית שמאי: **ממזיד לא יאכל.** שעבר על השבות דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט[ו] אלמא אחמור רבנן במילתייהו ואפי' גבי עונג שבת: **דאית ליה פירי אחריני.** לשבת: **המטביל כליו.** במקוה שיש לו בחלרו ועבר אדרבנן דאמרי במתניתין[ז] מטבילין כלים מלפני השבת דגרלה כמתקן: **ישתמש בהן.** בו ביום: **אפשר בשאלה.** לשאול כלים מחברו ולהשתמש: **איסורא דשבת.** בשול שבת מאבות מלאכות הוא ואיסור סקילה הוא הלכך קנסוה רבנן למזיד אבל עבר ואפה ביום טוב לשבת איסורא דרבנן הוא דעבד: **על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שבית שמאי אומרים שני תבשילין.** צריך וזה כתבשיל אחד שמחובר בו ובטיל לגביה וב"ה אומרים דיו בתבשיל אחד כזה: **ושוין שאם פרפר ביצה.** מבושלת ונתן לתוכו דלחודיה קאי שהן שני תבשילין: **שרסק.** מינג"ר בלע"ז: **קפלוטות.** כרתי פורי"ם בלע"ז: **לגבי דידן.** דמתני' דקתני ב"ה שרו בתבשיל אחד: **אם התחיל בעיסתו.** לתקנה ולאפותה ע"י עירובו: **מתני' מטבילין את הכל.** כל הצריך טבילה בין אדם בין כלים: **מלפני השבת.** דקי"ל בר"ה (דף טז:) חייב אדם לטהר את עצמו ברגל דכתיב ובנבלתם לא תגעו (ויקרא יא) ומוקים לה ברגל הלכך יטבול מערב שבת דאסור להטביל בשבת וביו"ט: **וכיון הכא אומרים כו'.** והא דנקט שבת רבותא אשמועינן לב"ה דאפי' בשבת שרו באדם ובגמרא מפרש מאי טעמא דכלים אסוריס: **ושוין שמשיקין את המים.** מי שיש לו מים יפין לשתות ונטמאו ממלא מהן כלי אבן ונותנם במקוה מים מלוחים עד שמשיק מים למים ונמצאו אלו זרועים ומחוברים למי המקוה ובטלי אגבייהו וטהרו. ואין עוד טהרה במקוה לכל אוכל ומשקה אלא למים ולא בתורת טבילה אלא בתורת זריעה כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף לד:): **אבל לא מטבילין.** בגמרא[כא] מפרש שאין נותנין אותן בכלי עץ טמא הצריך טבילה להשיקן בו כדי להעלות טבילה לכלי אגב השקת המים: **ומטבילין מגב לגב.** ביום טוב: **ומחבורה לחבורה.** בגמרא[כב] מפרש לה: **גמ' ויעבירנו**

כז א מיי' פ"ו מהל' יו"ט הל' ה טוש"ע א"ח סי' תקכז סעיף טז:

כח ב מיי' שם הלכה י [וכ"מ שם הל' יא]

סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סימן תקכז סעיף כד:

כט ג מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה טו טוש"ע א"ח סימן שלט סעיף ד:

ל ד מיי' שם הלכה ח סמג לאוין סה:

לא ה מיי' שם פ"ו הלכה כג טוש"ע א"ח סי' שיח סעיף ג:

לב ו מיי' פ"ו מהלכות יום טוב הלכה ה טוש"ע א"ח סימן תקכז סעיף יז:

לג ז מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה פה:

לד ח מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן שכו סעיף ח [וסי' תקיא סעי' ג]:

לה ט מיי' פ"ד מהל' יו"ט הלכה יז:

מוסף תוספות

א. שההפסד בא להן מחמת שמחת י"ט ושלא מחמת משיעתו. רשב"א יא: ד"ה כל מלא. ב. דפשיעתו גרמה לו שלא הניח עירובי תבשילין או שנאבד ונאכל בפשיעתו שלא נשמרו כראוי לפיכך אסרו עליו הערמה. שם. ג. אין לחוש דילמא מימנע משמחת שבת כלל. תר"פ. ד. [ד]לכו"ע אינו אופה אלא על האפוי לפי שאין אפייה בכלל תבשיל. רשב"א.

רבינו חננאל

ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין, ואם רצה לאכול עירובו הרשות בידו. אכלו עד שלא אפה ועד שלא בישל ועד שלא הטמין, הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין ולא אחרים אופין ומבשלין לו, אבל מבשל ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת, ובלבד שלא יערים, ואם הערים אסור. ודחה רב אשי ואמר אחמרו רבנן במערים טפי מבמזיד. רב נחמן בר יצחק אמר הא מתני' לחנניה היא אליבא דב"ש. (דתנן) [דתניא] אין אופין אא"כ ערב בפת, ואין מבשלין אא"כ ערב בתבשיל כו'. וב"ה אומרים מניח אדם עירובי תבשילין ועושה בו כל צרכו, כלומר אופה ומבשל ומטמין את החמין. ואתינן למפשטא לבעיין מן המעשר בשבת במזיד לא יאכל, כלומר הנה זה עבר ועישר, וקתני לא יאכל, ש"מ עבר ואפה נמי לא יאכל. ודחינן התם לענין שבת משום דאפשר ליה להתענג בפירי אחרינו. וכן בענין המטביל כליו במזיד בשבת לא ישתמש בהן. ודחינן שאני התם דאית ליה כלי אחרינו. [א"ג] אפשר לו לשאל כלים ולהשתמש בהן. וכן המבשל בשבת במזיד לא יאכל, הנה קנסינן ליה אם עבר ובישל. ודחינן איסורא דשבת שאני. **מתני' בית שמאי אומרים שני תבשילין, ובית הלל אומרים תבשיל אחד ומודים** ב"ש בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין. אכלו או שאבד כו'. מתני' דלא כי האי תנא, דתניא אר"ש לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך כו'. אמר רבא הילכתא כתנא דידן ואליבא דבית הלל דאמרי תבשיל אחד. **אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחילה, שייר הימנו כל שהוא סומך עליו לשבת.** אמר אביי נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו או שאבד הרי זה גומר. **[מתני']** חל יום טוב להיות אחר השבת מטבילין כלים מלפני השבת ואדם בשבת. כלים דלאו בני סחיטה נינהו, בשבת מאי טעמא דלא מטבילינן להו.

ז) [קמן כב.], ח) [ל"ל מ"ש], ג) תרומות פ"ג [מ"ג ע"ש] גיטין נד. [וש"ר תוספות גיטין נד. ד"ה המעבר וכו' הגיהו בתימה דפיך בריש מסכת דהמעבר והיא שנויה שם בסוף], ד) תרומות פ"ג מ"ג גיטין נד., ה) ב"ק עא. מולין טו. גיטין נג: תרומות פ"ב מ"ג עיין שם [שבת לח. כתובות לד., ו) [תוספת' פ"ב], ז) [עי' פרש"י דעירובין ה. ד"ה והאמר ר"נ נקטינן], ח) [עיין תוספו' לקמן יח: ד"ה ואין], ט) [פסחים סט. ר"ה כגון: סוכה מג: מגילה ד:], י) [ע"ח], כ) [לעיל יא:], כא) [לקמן לו:], כב) [לקמן לז.] [לקמן יח:], כג) [לקמן יט.], כד) [לעיל יא:], כה) [וכן הוא בתוספתא פ"ב], כו) [לף טו:], כז) [וע"ע תוספות ע"ז לז: ד"ה והשלקות],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אכלו עד שלא אפה עד שלא בשל עד שלא הטמין: (ב) רש"י ד"ה שלא יערים וכו' לצורך יו"ט לא יערים לומר עוד וכו' אם יהיה בשביל שבת: (ג) תוס' ד"ה אמר רבא וכו' על עירוב תבשיל דהא קיי"ל כש"ל ותיבת אחד נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ואם הערים. ואי משום מרהא. מאמע לאיכא שום איסור רק טרחא וקשה לי הא אף שאין עיבוד באוכלין מ"מ מדרבנן אסור כדאיתא בסוגיא דשבת וכהיכוכיה הכ"ל פ"ק דחולין בסוגיא דהשוחט בשבת:

לעזי רש"י

מינצ"ר [מינציי"ר]. לפרוס. פורי"ש [פוריל"ש]. כרשים (ירק מאכל).

מוסף רש"י

המעשר פירותיו בשבת. איסור שבות דרבנן היא כדתנן במשנה (לקמן לו.) אלו הן משוס שבות של מלוה אין מגביהין תרומות ומעשרות, דמיחזי כמתקן וכן המטביל כליו, מטביל נמי איסורא דרבנן היא מפני שנראה כמתקן כלי (גיטין נד.). **המבשל בשבת בשוגג יאכל.** אפילו הוא עצמו ואפילו בו ביום (ב"ק עא. וחולין טו. ובעי"ז גיטין נג:) ואין צריך להמתין עד הערב בכדי שיעשו, דהא דאמרינן בעלמא לערב בכדי שיעשו לית ליה לר' מאיר אלא היכא דעבד ישראל איסורא ומזיד, דאיכא חיובא, דלא נמטייה הנאה מאיסורא, אבל בשוגג לא (חולין טו.). **במזיד לא יאכל.** בו ביום עד שתחשך, ובכדי שיעשו, והוא הדין לאחרים נמי דאסור למיכליה בו ביום, דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי שהי לאורתא בכדי שיעשו לא מטי ליה הנאה מיניה, ואיידי דתני ריבא בדידיה, דאשמעינן רבותא להתירא, תני נמי איסורא בדידיה (שם, ובעי"ז ב"ק עא.) אי: לא יאכל הוא לעולם אבל אחרים ישראלים אוכלים (כתובות לד. ובעי"ז חולין קטו.).